

100 JAAR GELEDEN: EXPO 1913 DEEL 3 (JULI -AUGUSTUS)

VOOR U VERZAMELD UIT 31500 EDITIES VAN DE GAZETTE VAN GENT

1 juli 1913

Wat een goede gedachte kan geven van het talrijk bezoek aan de Wereldfoor is de statistiek van de aankomst der reizigers in de Sint-Pietersstatie. Zondag waren er 16 000, waarvan 2 093 leden van maatschappijen. Gisteren kwamen er per bijzondere trein 600 Fransen aan, leden van de jury. Zij zullen woensdag naar Frankrijk terugkeren. Men schat het aantal bezoekers van zondag op 95 500.

2 juli 1913

De kadetten van de Amerikaanse kruiser Illinois die tegenwoordig de ronde van de wereld maakt, verblijven nu te Antwerpen. Zondagnamiddag 5 juli komen 250 van hen de World's Fair bezoeken. Om 2 uur 30 zullen zij op het sportplein oefeningen uitvoeren, daarna aanwezig zijn bij de inhuldiging van de Amerikaanse afdeling en in Oud-Vlaanderen een ontbijt nemen. Het gemeentebestuur van onze stad zal de officieren en kadetten met hun aanwezigheid vereren.

4 juli 1913

Gisteren weerklonk rond 5 uur 30 in de namiddag plotseling het brandalarm in de Engelse afdeling. In een paar minuten zaten de pompiers reeds op het dak van de hal. Er was echter geen brand. Het was maar een loos alarm, dat door het Algemeen Bestuur was gegeven om de stipte werking van de brandweerpost na te gaan.

Ten gevolge van de hartelijke ontvangst welke de bemanning van het Deense oorlogsschip Olfert Fisher te beurt viel, heeft de gemeenteraad van Kopenha-

gen aan het Gentse schepencollege bericht, dat hun leden op 7 en 8 juli een officieel bezoek zullen brengen aan onze stad. Drie dames die deel uitmaken van de stedelijke raad van Kopenhagen zullen ook de reis ondernemen.

De heer Becker, algemene bestuurder van de Duitse afdeling, gaf aan de officiële personen een banket, waaraan een honderdtal gasten deelnamen. Ook de heer Marraud, algemene commissaris van de Franse afdeling, was aanwezig. De heer Becker bracht de eerste heildronk aan de koning en de koninklijke familie. De heer Cooreman dronk aan de Duitse keizer, de Smid van de Vrede. Verder hielden de heren Becker en Cooreman prachtige toespraken. De heer Braun voegde er enige woorden aan toe en vertaalde de rede van de heer Cooreman in het Duits. De heer Jan de Hemptinne bedankte de Duitse tentoonstellers namens de Belgische regering.

5 juli 1913

In het Burgershuis werd door de vergunninghouders van het Plein der Attracties een vergadering belegd. Zij klagen er over dat er veel te weinig concerten zijn en vragen dat de ingangsprijs na 6 uur 's avonds op 50 centiemen zou worden gebracht.

Het Ghent Syndicate LTD beweert het recht te hebben op zijn terrein eender welke prijs te bepalen voor het attractiepark en stelde voor de ingang op 25 centiemen te beperken. Tenslotte werd een comiteit samengesteld om deze maand in het park feestelijkheden in te richten.

6 juli 1913

Het is zonder de minste vooringenomenheid of tegenkanting dat wij mogen zeggen dat het concert Louis Debune van zaterdag het weinige publiek dat opgekomen is niet bevredigd heeft.

Mevrouw Lyse Charmy die een concerto uitvoerde voor piano van Theo Ysaye, door de meester geleid, is bepaald een grote artieste.

Ongelukkig had het orkest bij de uitvoering van de stukken te kampen met deze van de beide restaurants aan de uiteinden van het Feestpaleis gelegen, waardoor alle stille passages werden overstemd. Dat ging werkelijk over zijn hout. Ook de solisten leden er onder, ondermeer de zangeres mevrouw Debune.

7 juli 1913

De Spaanse afdeling die als laatste is bijgetreden, zal zaterdag 19 juli officieel worden geopend. De plechtigheid wordt vereerd met de tegenwoordigheid van Zijne Excellentie de markies van Villalobar, gezant van Spanje te Brussel. De regering is niet officieel toegetreden. Het paviljoen staat nabij het Paleis van de stad Gent.

Er was gisteren weinig volk voor het buitengewoon Zweeds turnfeest. De optocht van de turners, knapen en meisjes, gevolgd door de pupillen van het leger, de volwassen turners en de soldaten werd zeer stipt uitgevoerd, evenals de gezamenlijke en andere oefeningen door de talrijke groepen.

Het verhoog in het midden van de zaal was druk bezet door de hoge generaals en personages, voor zover wij hen konden onderscheiden. Wij weten niet waarom, maar de plaats voor de drukpers was in één der uiteinden van de zaal aangeduid.

11 juli 1913

Heden komen per bijzondere trein uit Parijs 300 leden van de zang- en harmonieschool naar Gent om op 13 juli in het *Feestpaleis* een volksgala te geven met artiesten, zangers en muzikanten uit Parijs en het balletkorps van de Opéra de Paris.

Zij zullen werken uitvoeren die de vrede, de arbeid en de kunsten huldigen. Naast de bouwkundigen, bekwame ingenieurs en beheerders willen zij hulde brengen aan de medewerkers die gedurende lange maanden gewerkt hebben aan de grootse onderneming die de Wereldtentoonstelling ontegensprekelijk is.

De post voor de draadloze telegraaf nabij het Koloniaal Paleis, door de praktische telegraafschool van Laken ingericht, werkt sedert enige dagen en zal binnenkort van 2 tot 6 uur in de namiddag voor het publiek worden geopend.

12 juli 1913

Op een vergadering van talrijke vergunninghouders van attracties werden maatregelen besproken om de zaken beter te doen gaan. Van het *Uitvoerend Comité* werd verkregen dat op zekere dagen de verlichting van de tuinen zal duren tot 2 uur in de morgen. In het park zullen bals en stoeten worden ingericht. Een dergelijke ommegang zal zondag de stad doorkruisen om de feestelijkheden aan te kondigen.

De stad Parijs heeft een afdeling pompiers naar de Gentse Wereldfoor gezonden, bestaande uit een sergeant, twee korporaals en tien sapeurs, gelast met de inwendige bewakingsdienst van de Franse afdeling.

14 juli 1913

De eerste dag van de gemeentefeesten die dit jaar samenvallen met de Wereldtentoonstelling, was waarlijk een kermisdag. Terwijl op andere jaren een groot getal van onze medeburgers de stad verlieten om elders meer vermaken te zoeken dan doorgaans ons kermisprogramma aanbood, hadden nu allen familie uitgenodigd om de Wereldfoor te bezoeken.

Van 's morgens vroeg was in de straten rond de statie een buitengewone menigte te been. Alle gewone treinen en tal van bijzondere brachten ieder ogenblik duizenden personen aan en heel de dag heerste in de stad een drukte zoals we maar zelden te zien kregen. De trams werden bestormd en op de vertrekpunten werden zelfs gevechten geleverd om plaatsen te bemeesteren. We zagen personen de reis meemaken op de buffer achter de rijtuigen.

Men rekent dat gisteren meer dan 150 000 personen de Wereldfoor bezochten. Zaterdag en zondag kwamen 100 bijzondere treinen aan, opgepropt met reizigers. Evenveel zijn 's avonds terug vertrokken, zonder de treinen te rekenen die hebben stilgehouden om volk op en af te laten en anders gewoonlijk doorreden. Zes gewone treinen werden daarenboven verdubbeld in lengte.

Eergisteren kwamen in Gent-Sint-Pieters 2800 leden aan van verscheidene maatschappijen uit Frankrijk om deel te nemen aan het bondsfeest van de katholieke turners. Gisteren kwamen er nog eens 4500 bij.

Het feest heeft in het *Hofbouwpaleis* voor talrijke belangstellenden plaats gehad en iedereen ten zeerste voldaan. De gezamenlijke oefeningen waren aantrekkelijk geschikt en werden met de grootste samenhang uitgevoerd. Vandaag zullen talrijke turners zich weer naar het Feestpaleis spoeden om deel te nemen aan de wedstrijden.

16 juli 1913

In het *Feestpaleis* zal op zondag 14 september een groot socialistisch partijfeest worden gegeven. De tenor Fassin is reeds aangeworven.

18 juli 1913

Op 20 en 27 juli hebben naar aanleiding van de 300^o verjaardag van de



Koninklijke en Ridderlijke Hoofdgilde der Schermers van Sint-Michiel de eerste twee uitgangen plaats van de Ommeganck der XVII^e Eeuw. Na het einde zal een alleraantrekkelijkst paardenschermspel plaatsgrijpen in het Feestpaleis.

Verder zal men er een nog nooit gezien schouwspel beleven, dat na die twee dagen niet meer zal te genieten zijn. Geheel de stoet, dus 1200 personen, zal zich in volle praal en luister in de feestzaal aanbieden en voorbij de toeschouwers defileren, vooraleer plaats te nemen op de grote verhogingen welke voorbehouden zijn aan de deelnemers. Dit alles zal een onvergetelijke aanblik bieden.

De carrousel, onder leiding van luitenant Lankin, zal vereerd worden met de tegenwoordigheid van prinses Stephanie, ministers en leden van het diplomatiek korps.

21 juli 1913

Prinses Stephanie van België komt zaterdagmiddag naar onze Wereldfoor. Om 2 uur wordt zij ontvangen door de heer Jan de Hemptinne, algemene commissaris. Ze bezoekt achtereenvolgens het *Paviljoen van Canada*, het *Hedendaags Dorp* en de terugblikkende tentoonstelling van oude kunsten in het park, waar zij ontvangen wordt door de heer Casier, algemene bestuurder van de Wereldfoor.

Nadat de heer Braun naar Blankenberge telefoneerde waar zij thans verblijft, woonde de prinses zondag in het Feestpaleis de ommekeer bij van de Koninklijke en Ridderlijke Gilde Sint-Michiel bij en de carrousel onder het bestuur van luitenant Lankin.

Te beginnen van heden zal de draadloze telegraaf in werking treden welke door de heer Goldschmidt in de Wereldfoor werd opgericht. De dienst zal openbaar zijn. Draadloze telegrammen mogen verzonden naar alle werelddelen.

Het publiek wordt toegelaten om de werking van de draadloze telegrafie na te gaan en zich een denkbeeld te vormen van deze voor velen nog met geheimzinnigheid omsluisde uitvinding.

De geestelijke overheid heeft de gelovigen gewaarschuwd tegen zekere afdelingen van de Gentse Wereldtentoonstelling, waar het niet geraadzaam is de kinderen te brengen. In de schoot van de Katholieke Jonge Wacht is een nieuwe groep begeleiders gesticht om de vreemde bezoekers rond te leiden overeenkomstig de vermelde herderlijke brief van de aartsbisschop van Mechelen.

22 juli 1913

Verschillende burgerverenigingen van onze stad zijn met elkaar in overleg getreden om te zien of er geen middel bestaat om de heer burgemeester op zijn spijtige beslissing inzake de *Vlaamse Hogeschooldag* terug te brengen, opdat het inrichtingscomiteit van zijn kant de beslissing ongedaan zou maken om de ontworpen betoging niet in het Feestpaleis te houden.

Teneinde zo getrouw mogelijk het oordeel van gans de handeldrijvende kleine burgerij daarover te kennen en te vertolken, hebben zij een voorlopig protestcomiteit aangesteld, dat op 26 juli om 6 uur in de *Zaal der Notarissen* een vergadering belegt, zonder onderscheid van politieke denkwijze.

25 juli 1913

Gisteravond zou in het *Feestpaleis* een concert plaatshebben dat ons moest inwijden in de Keltische kunst. Historieschrijvers beweren immers dat de Belgen Keltisch bloed in hun aderen hebben en het concert zou ons de gelegenheid verschaffen onze oorspronkelijke, nationale muziek te horen, welke door overlevering sinds de XII^o en XIII^o eeuwen door de Wallische zangers, de Ierse doedelzakspelers, de Schotse harpspelers en de Britanniërs tot het huidige geslacht is overgebracht. Schotse en Ierse dansen zouden daarenboven als afwisseling worden vertoond.

Het concert was aangekondigd voor 8 uur. Na een kwartier verklaarde een als Schot geklede heer dat leden van het gezelschap in de stad van de weg zijn geraakt, waardoor zij zich wat verlaat hadden. Het concert zou echter dadelijk beginnen.

Inderdaad, rond 9 uur begon het met een zangeres, gekleed in oude Schotse klederdracht, die gebrekkig begeleid op de harp een oud liedje zong, terwijl zij voortdurend aan een zwarte kous breidde. Dat leek wel eigenaardig.

Na de oude Schotse dame kwamen drie jonge Engelse zangeressen, waarvan één met een zeer lieve stem, die opeenvolgend met drie, met twee of alleen oude minnezangen en wiegeliedereren kwamen voordragen. Daarna verscheen als afwisseling nog eens de Schotse dame, altijd met haar kous. Iemand fluisterde: *Een volgende maal komt zij met een koffiemolen!* Het publiek begon reeds woelig te worden.

Een Franse zangeres bracht wat verpozing door haar uitstekend voordragen van *La Vieille Bretonne* van Botrel. Toen echter daarna weer de drie Engelse zangeressen optraden en men bepaald niets te horen kreeg van doedelzakken noch pijpers, begon het publiek te roepen: *Het bestuur! Geef ons geld terug! Dat is mensen bestelen!*

Daarop verscheen andermaal de Schot, die nu beweerde dat de boot die de artiesten moest aanbrengen niet aangekomen was. Hij meende echter dat het publiek voor zijn geld meer gekregen had dan er was beloofd!

Nu ging het waarlijk over zijn hout. Er werd hoe langer hoe heviger geroepen. Tenslotte kwam de heer Dhondt, secretaris van het kunstcomitee, aankondigen dat het concert ingericht was door het bestuur van het *Pan-Keltisch Congres* dat thans te Gent wordt gehouden en dit in gans de kwestie de verantwoordelijkheid moest dragen.

Daarmee trok het grootste deel van het publiek er van door, terwijl buiten de protestaties voortduurden en velen aandrongen op de teruggave van het inkomgeld. Het *Pan-Keltisch* concert werd voor velen een ontgoocheling en door anderen als een Gentsche lolle opgenomen.

Hetgeen er gebeurde kan tot les dienen. Men moet zich vergewissen of de personen die aanbieden concerten te geven, wel voldoende voorwaarden verlenen dat het opgegeven programma zal worden uitgevoerd.

Op de dagorde van het luchtvaartcongres van 4 tot 8 augustus staat reeds ingeschreven:

- het doordringen in de Sahara per aeroplaan, spreekbeurt met lichtbeelden;
- het vraagstuk van de veiligheid, met een verslag over de ongelukken;
- de voorbereiding van de hedendaagse jeugd op de luchtvaart van morgen;
- de uiterste krachten en grenzen van de nieuwste *avions*;
- de kunst van de fotografie bij het luchtvliegen.

26 juli 1913

Pas is de carrousel in het *Feestpaleis* afgelopen of een talrijke ploeg aardewerkers en tuiniers is reeds aan de arbeid getogen, om de grote zaal in orde te brengen voor de tweede hofbouwtenoonstelling die ditmaal wordt ingericht door de *Van Houtte's Kring*.

Talrijke perkjes met grillige vormen zijn reeds met paaltjes afgebakend en weldra zal men beginnen aan de prachtige zomertuin van de *Floralien*, waarvoor de heer De Wilde weer het zo wel geslaagde plan ontwierp.

Ter gelegenheid van de tweede *Floralien* zal op 10 augustus in de wijk *Oud-Vlaanderen* een bebloemde longchamps plaatshebben. De stoet zal vertrekken uit het *Hedendaags Dorp* en bestaan uit met bloemen getooide rijtuigen, karretjes, auto's en rijwielen. Verder zullen turners en kindergroepen deelnemen.



28 juli 1913

Het *bestuur van het Burgershuis* had enige tijd geleden een aanvraag ingediend om deze instelling te mogen vergroten en de plans waren ingezonden. Men was ook met het *Algemeen Bestuur* overeengekomen over de prijs.

Toen de vergroting echter voltooid was bleek dat het nieuwe gebouw een verdiep bevatte en daarom werd het dubbele van de prijs gevraagd. Het bestuur van het *Burgershuis* protesteerde, maar in afwachting deed het *Uitvoerend Comiteit* gisteren de inrichting sluiten en door bewakers afzetten.

De heer Vander Cruyssen begaf zich dadelijk bij de heer voorzitter der *Rechtbank van eerste aanleg*. Het *Uitvoerend Comiteit* werd bij kortgeding gedagvaard en een uur later kwam het bevelschrift waarbij het *Algemeen Bestuur* veroordeeld en het bestuur van het *Burgershuis* gemachtigd werd, de politie op te eisen om zijn uitbating te doen openen, wat dan ook dadelijk gebeurde.

Gisteren om 5 uur in de morgen, op het ogenblik dat de kuisvrouwen in het *Koloniaal Paleis* zouden binnengelaten worden, deed een beambte die met het toezicht over de bewakingsdienst is gelast zijn ronde.

Niet ver van de hoofdingang van het paviljoen bleef hij enige ogenblikken staan voor een uitstalkast welke mijnvoortbrengselen van Katanga bevatte. Hij was verwonderd een zekere wanorde in de vitrine vast te stellen. Een snel onderzoek liet toe klaarblijkelijke sporen van inbraak te vinden, alsmede de verdwijning van het rijkste stuk van de verzameling, een staaf goud die naar schatting 7 kilogram moet wegen.

Onmiddellijk werden de bewakers samengeroepen. Allen verklaarden gedurende de nacht niets verdachts bemerkt of gehoord te hebben. De politie en het parket werden aanstonds verwittigd en bevonden zich snel ter plaatse. Het verhoor van de bijzondere nachtwakers bracht niet het minste licht in de zaak. Het bleek dat de uitstalkast opengebroken werd bij middel van één of ander metalen voorwerp dat als hefboom kon dienen: tang, schroevendraaier, breekijzer, enz.

In de loop van de dag werden door de politie verscheidene huiszoekingen gedaan en even werd gedacht de dader te kunnen vatten. Het schijnt evenwel dat het parket weinig hoop heeft om het gestolene weer te vinden. De buit bedraagt bij nader toezicht drie gouden staven welke samen ongeveer 10 kilogram wegen en een grote ruwe diamant, een gezamenlijke waarde van ongeveer 100 000 frank.

Enkele dagen geleden werd in het *Koloniaal Paleis* een eerste goudroof vastgesteld. Verscheidene kleine staafjes ter waarde van ongeveer 15 000 frank en

een Browningrevolver werden dan meegenomen. Op een zekere persoon wogen toen zware vermoedens en reeds was er sprake van de goudklompen 's avonds op te sluiten in een brandkast van de bank in de tentoonstelling. Zondagavond rond 9 uur werd voor het laatst vastgesteld dat in het *Koloniaal Paleis* alles zich in regel bevond.

Als de bezoekers destijds de thans bestolen uitstalkast bekeken hebben zullen ze voorzeker niet hebben vermoed dat het grote, geelkleurige blok met de vermelding GOUD VAN KATANGA dat tussen de andere voorwerpen lag, wel degelijk uit goud bestond. Zij zullen zich heel waarschijnlijk hebben voorgesteld dat het één of ander minderwaardig metaal was met een laagje verguld-sel bovenop.

Zulks ware van staatswege heel wat voorzichtiger geweest en ook zeer logisch, daar de vitrine niet bijzonder werd bewaakt.

Uitgaande van deze veronderstelling wordt het gerechterlijk onderzoek geleid. De diefte zou bedreven zijn door een persoon die op de hoogte was van de waarde van het gestolen voorwerp en natuurlijk met voorbedachte raad handelde. Eer hij het goud stal zal hij wel een uitweg voor het kostbaar metaal gezocht en gevonden hebben.

Bij het onderzoek wordt de grootste geheimhouding in acht genomen.

29 juli 1913

Priester Hugo Verriest, één der lichten van onze Vlaamse letterkunde, hield een lezing in de voordrachtzaal van het *Feestpaleis*. Daarbij bracht hij één van zijn puike, gemoedelijke *praatjes* ten gehore, waarvan hij alleen het geheim bezit en hoe sober het onderwerp ook, iets heerlijks en meeslepend schoons vormen.

Van zodra de *pastoor ten lande* van Vichte zijn karakteristiek hoofd in de zaal vertoonde, barstte een daverend handgeklap los. De innig toegejuichte rede eindigde natuurlijk met de vurige wens op de lippen van de Vlamingen, dat de sierlijke Vlaamse taal steeds zou voortbloeien.

Op 18 en 19 augustus wordt in de *Wereldtentoonstelling* een Vlaams congres ingericht door de *Algemene Katholieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding*.

30 juli 1913

In de Kamer van Volksvertegenwoordigers stelde de heer Fléchet aan de heer minister van justitie de volgende vraag:

“Sommige bladen melden dat kardinaal Mercier tot de geestelijkheid en de gelovigen een van op de preekstoel af te lezen herderlijke brief heeft gericht, waarin wordt gezegd dat op enkele plaatsen in de Gentse Wereldtentoonstelling voorwerpen zijn tentoongesteld die de eerbaarheid kwetsen, in het bijzonder in het *Paleis der Schone Kunsten*, de zalen waar de vrouwentoiletten zijn uitgesteld en de *Belgische Zaal der Monumentale Versiering*.

Welke maatregel denkt de heer minister te nemen om de wetten betreffende de goede zeden te doen eerbiedigen?”

De heer minister heeft geantwoord dat de herderlijke brief die op 20 juli is voorgelezen hem niet is ontgaan maar het een zaak is voor het parket. Dat zal er niet aan te kort komen de feiten te beteugelen die onder de toepassing vallen van artikel 383 van het strafwetboek.

Een Brussels blad kwam gisteren met de opschuddingwekkende tijding voor de dag, dat de goudstaven in het *Koloniaal Paleis* zou bestolen zijn!

Die tijding zou genoeg doen aan de eerlijke lieden. De diefte van de gouden staven zou zich bepaald hebben tot een diefte van voorwerpen uit pleister, ondermeer de trouwe nabootsing van de 7 tot 8 kilogram zware gouden staaf, die nog veilig in het *Koloniaal Museum van Tervuren* zou liggen!

Wat meer is, men voegde er aan toe dat de heer Renkin, minister van koloniën, machtiging had verleend om dit bericht af te kondigen. Voorwaar wel zonderling!

De bestuurder van de bewakingsdienst scheen wel te weten dat het geen pleisterklompen waren, want de man schrok hevig bij de ontdekking van de verdwijning. Aan de politieofficier van dienst werd door het bestuur van het Koloniaal Paleis opgegeven dat het wel degelijk over ontvreemde goud- en diamantklompen ging.

Reeds van voor 9 uur maandagmorgen werden al de voornaamste goudsmeden en juweliers door een politieagent verwittigd dat er goudstaven gestolen waren in het Koloniaal Paleis en werden ze verzocht de politie of het parket onmiddellijk te verwittigen, zo iemand met de staven zich bij hen mocht aanbieden.

In de eerste plaats zou de gefopte dief kort na het plegen van de misdaad aan het gewicht wel gewaar geworden zijn dat het geen metaal was en voorzeker wel niet zo dom zijn het pleister bij een goudsmid te koop te gaan aanbieden. In de tweede plaats moet de openbare macht zeker zijn geweest dat ze met edel metaal te doen hadden en de diefte zeer belangrijk was. De personen die zonder het te weten of te willen in de zaak konden betrokken worden, hetzij door het smelten of het aankopen, werden niet verwittigd bij middel van een omzendbrief zoals dit gewoonlijk soms maar een paar dagen later geschiedt,

maar door een bijzondere bode.

Het parket werkte maandag tot laat in de avond en was gisteren nog in de weer. Dat alles kan niet om een brok pleister zijn geweest. De opsporingen gaan verder en wij wachten op de officiële verklaring van de heer minister van koloniën.

2 augustus 1913

Gisteravond had in de kleine feestzaal de eerste uitvoering plaats van het Frans concertorkest Sechiari dat uitstekende elementen bezit en onder meer met veel samenhang de ouverture *Tannhäuser* van Richard Wagner speelde en op onderscheiden wijze de *Vijfde Symfonie* van Beethoven.

Op 5 augustus zal de beroemde Franse toondichter Saint-Saëns tijdens het concert Sechiari in het *Feestpaleis* de uitvoering van zijn werken komen besturen.

5 augustus 1913

De opening van de *Zomerfloralien*, met zoveel smaak ingericht door de Van Houtte's Kring in de grote feestzaal, zal om 9 uur 's morgens plaatshebben.

Z. M. de koning zal in de namiddag de bloemententoonstelling bezoeken en de laatste ommegang van de *Sint-Michielsgilde* zien voorbijtrekken, wanneer hij zich na de inhuldiging van het gedenkteken van de gebroeders Van Eyck nabij de Sint-Baafskathedraal naar de Erelaan op het terrein van de *Wereldfoor* zal begeven.

7 augustus 1913

Het *Vlaams Katholiek Congres voor de Hogeschooluitbreiding* zal in de Wereldtentoonstelling gehouden worden op 18 en 19 augustus.

De heer Henderickx heeft tot de regering de volgende vraag gericht:

“De berichten waarmee het *Algemeen Commissariaat van de Regering* de beslissingen van de jury bekend maakt aan de deelnemende maatschappijen zijn in de beide landstalen opgesteld, wat loffelijk is. Spijtig genoeg worden de blanco's van en de wijzigingen aan de tekst alleen ingevuld en ingelast op de Franse tekst, zodat zeer belangrijke mededelingen onverstaanbaar zijn voor de Vlaamse deelnemers.

Daarom zou de minister moeten bevelen de schriftelijke inlassingen op de

gedrukte stukken in het Nederlands te doen.”

De heer minister heeft geantwoord dat het *Algemeen Commissariaat* werd verzocht gebruik te maken van de Vlaamse taal voor de mededelingen gericht tot de tentoonstellers die hun aanvraag in die taal hadden opgesteld.

Gisteren kwamen de Engelse *Boy-Scouts* te Gent aan. Onder hen waren Schotse, Engelse en Ierse kereltjes, allen in eigenaardige kleding. Aan de station Gent-Sint-Pieters werden ze verwelkomd door mevrouw Wintour, echtgenote van de Engelse *Algemene Commissaris* en de heer Feyerick, erevoorzitter van de Gentse *Boy-Scouts*.

Met klaroenen voorop trokken de *Boy-Scouts* naar de *Wereldfoor*, waaraan zij een bezoek brachten. De heer Wintour heeft zijn landgenoten een ontbijt aangeboden. Daarna hebben ze rond 6 uur 's avonds Gent verlaten om naar Nieuwpoort te reizen, waar zij hun algemeen kamp hebben opgeslagen.

11 augustus 1913

Gisteren was de koning andermaal te Gent naar aanleiding van de tweede hofbouwtenoonstelling. Om 4 uur stopten de twee hofauto's voor het *Feestpaleis*. De koning trad langs de warme serre de grote zaal binnen, doorwandelde daarop de bloemenzee en vertoefde een uur in dit heerlijk midden.

Hij vroeg talrijke inlichtingen, liet zich hofbouwers voorstellen en drukte herhaaldelijk zijn bewondering uit.

Daarna richtte de koning zich naar het *Oud-Vlaanderen*. Z. M. werd door de *dienstdoende burgemeester*, de heer Moray, ontvangen en op de markt werden hem de dames en heren voorgesteld die aan de stoet hadden deelgenomen.

Na een vluchtig bezoek stegen de koning en zijn gevolg in de auto en reden ze naar Gent-Sint-Pieters. Om 6 uur 45 vertrok de vorst naar Oostende. Pas was hij weg... of het begon te regenen!

Een nieuwe diefstal werd in de nacht van zaterdag op zondag in de *Wereldfoor* gepleegd. In de Belgische afdeling hebben onbekende dieven goudwerk gestolen uit een uitstalkast van de heer Roosen, goudsmid uit de Langemunt. Ten nadele van de heer De Rouck, goudsmid uit de Drabstraat, werden drie kelken ontvreemd.

Dit alles heeft een waarde van ongeveer 8000 frank. Een onderzoek is ingesteld en men heeft ernstige vermoedens.

Verkoopsters die in de Belgische afdeling met snoepgoed, bonbons en chocolade staan, klagen er ook over dat zij herhaaldelijk slachtoffer van diefstallen zijn. *'s Nachts wordt er snoepgoed gestolen...*

12 augustus 1913

De *Zomerfloraliën* lokken buitengewoon veel volk. Ze zullen heden geopend blijven tot 10 uur en elektrisch verlicht zijn. Het orkest Sechiari zal om 8 uur een concert geven. De personen vreemd aan de Van Houtte's Kring hebben toegang aan 3 frank.

13 augustus 1913

Gedurende de maand juli waren de ontvangsten van de tram dank zij de *Wereldtentoonstelling* 332 721 frank, een vermeerdering van 176 349 frank tegenover dezelfde maand van het vorige jaar, dus omtrent een verdubbeling. Laten wij hopen dat de bedienden daar ook hun deel zullen van hebben!

De tentoonstelling van de Belgische locomotieven uit het verleden is ingericht in het bijzonder gebouw waar de modellen van de krachtige motoren te zien zijn welke tegenwoordig worden gebruikt voor de reizigers- en koopwarentreinen.

In de grote hal van de Belgische afdeling heeft het beheer van de staatsspoorwegen samen met de *Belgische Propagandadienst* enige specimens tentoongesteld van plakbrieven die werden uitgegeven om de lust tot reizen te ontwikkelen en de vreemdelingen naar onze Wereldfoor te lokken.

16 augustus 1913

De *Van Houtte's Kring* mag terecht fier zijn over de *Zomerfloraliën* welke hij ingericht heeft in het uitgestrekt *Feestpaleis*. Geheel de week door is het bloemenparadijs door vele duizenden bezocht geworden. Er blijven maar weinig dagen meer over om van die onvergetelijke weelde van de natuur te genieten. Heden zaterdag en morgen zondag betalen de bezoekers 1 frank.

18 augustus 1913

Zaterdagmorgen vingen omstreeks 6 1/2 uur op het sportplein van de *Wereldtentoonstelling* de wedstrijden van het XXXV^o *Internationaal Turnbondfeest* aan, die zeer talrijk werden bijgewoond en heel de dag voortduurden.

Wij zagen echt puike gezamenlijke oefeningen uitvoeren en stoutmoedige piramiden samenstellen door honderden goed gedrilde turners, terwijl op andere plaatsen jonge juffrouwen bevallige oefeningen en dansen ten beste

gaven, alle onder het waakzaam oog van talrijke juryleden, die het bij hun taak niet gemakkelijk hadden.

Zondagmorgen had om 10 uur de prijsuitreiking plaats in de kleine feestzaal van de tentoonstelling, die proppensvol was. De plechtigheid werd voorgezeten door de heren Cuperus en Meys.

19 augustus 1913

De hotelhouders zullen de dagen van vrijdag tot zondag bepaald goede zaken gedaan hebben en vele bijzonderen hebben dan ook een schone prijs voor hun kamer bekomen. Van zijn kant heeft het *Bureel van Huisvesting slaappleatsen* aan vreemdelingen bezorgd, ingericht in verschillende gemeentescholen en het *Nachtverblijf*. De reizigers betaalden daar 1,75 tot 2,50 frank per nacht, met ontbijt.

Vele personen die geen logies gevonden hadden hebben de nacht doorgebracht in de wachtzalen van de Zuidstatie en de Sint-Pietersstatie, die open waren gelaten.

De heer dokter Ehrlich, de beroemde Duitse heekundige, verblijft op dit ogenblik te Gent. Vergezeld van de heer Marraud, algemene commissaris van Frankrijk, bezocht hij langdurig het salon Pasteur in de Franse afdeling, waar hij verwelkomd werd door enige Franse geneesheren en natuurkundigen, als ook door dokter Aemelinck van Gent.

20 augustus 1913

Het *Filippijns Dorp* dat zich in *Oud-Vlaanderen* verheft, is in rouw. *Timiteg*, één van haar inwoners, is naar de *Velden van de Grote Jager* vertrokken.

Hij was pas 28 jaren oud. Hij verkwijnde langzaam in ons weinig gastvrij klimaat, ver van zijn land waar de brandende zon alles zo heerlijk maakt. Hij voelde heimwee, werd moedeloos, vatte koude en stierf. De bewoners van het dorp omringden hem en woonden het vertrek bij van zijn geest.

Dit overlijden gaf aanleiding tot een ganse reeks rouwbetuigingen vanwege de kannibalen. Zij riepen en tierden om de boze geesten af te schrikken die *Timiteg* op de eeuwige jacht zouden kunnen vergezellen en lieten bij een pachter in de omtrek een varken kopen dat ze keelden en rauw oppeuzelden.

Het *Algemeen Bestuur* werd van het sterfgeval in kennis gebracht en deed het lijk naar het gasthuis brengen.

De overledene ging met de vooruitgang mee: vooraleer te sterven drukte hij de wens uit met zijn klederen - een paar lappen en een gordel - begraven te

worden.

Heden woensdag om 1 uur 30 werd *Timiteg* begraven op het gemeentekerkhof van de Brugsepoort.

21 augustus 1913

Gisteren werd het gerucht verspreid dat brand was uitgebarsten in de Wereldtentoonstelling. Reizigers die per spoorweg van Brussel aankwamen hadden uit de trein dadelijk vlammen in die richting gezien.

Er was werkelijk brand in het *Paviljoen van Spanje*, dat niet behoort tot het officieel gedeelte en ondermeer edelgesteenten, wijnen, optische instrumenten en aardewerk bevat.

Het vuur dat waarschijnlijk lang moet gesmeuld hebben, barstte rond 9 uur met geweld uit, zodat heel het paviljoen in brand stond toen de brandweer tot het blussen gereed was. Nochtans was die op het eerste sein toegesnel.

Gezien het groot gevaar waarin het *Paviljoen van de stad Gent* verkeerde doordat de vlammen tot aan de torenspits likten, begon men onmiddellijk alle kunstvoorwerpen te redden die zich in het moderne gedeelte bevonden. Borstbeelden, portretten, tafels, kaders, enz. werden op straat gebracht en onder bewaking van de politie geplaatst.

De pompiers waren werkelijk bewonderenswaardig. In enkele ogenblikken hadden ze de grote slangen op de brandmonden van de waterleiding bevestigd. De waterstralen gingen met volle kracht tot boven het *Paviljoen van Gent* en al de aanwezige overheidspersonen waren het eens om het krachtig en doelmatig optreden van de brandweer te loven.

Ondanks alles bleek dat het *Paviljoen van Spanje* verloren was en de pompiers verenigden nu al hun krachten om dat van Gent te behouden. Een deur welke toegang geeft tot de toren van het gebouw werd opengekapt en twee brandweerlieden klommen naar het hoogste, om van daar uit met een lans het brandgevaar te bedwingen. Weldra gelukten ze daarin.

Op zeker ogenblik barstte nabij het *Paviljoen van Luik* een grote spuitdarm, waardoor een dikke waterstraal in de hoogte sprong. De pompiers konden er echter spoedig in verhelpen.

Intussen was een afdeling linietroepen ter plaatse gekomen om de ordedienst te versterken, die tot dan toe door de politie en een aantal wachters van de tentoonstelling was verricht. Rond 11 uur was alle gevaar geweken. Het Gentse paviljoen heeft echter zeer veel waterschade geleden.

Behalve het *Paviljoen van Spanje* zijn vijf kleinere in de as gelegd: het *Café-Restaurant der Balkans*, een sigarenwinkel *Van Ghelder*, de herberg *Vlaamse Tapperij Dick*, de confisserie *Mayard* en het etablissement *Bieren van Stase-*

gem.

Van bij het eerste alarm waren vele voorname personen ter plaatse gesnel, onder andere burgemeester Braun, Jan de Hemptinne, Jos Casier, Pierre Marraud, commissaris van de Franse afdeling en Van der Straeten procureur des konings.

De oorzaak van de brand is totaal onbekend. De personen die het eerst de vlammen zagen werden door het parket ondervraagd. Men rekent de schade voor het *Paviljoen van Spanje* en de andere tenten op ongeveer 50 000 frank. Een paar personen werden gekwetst bij het openkappen van de deur die naar de Gentse toren leidt. Zij werden in de post van het *Rode Kruis* verzorgd. Het *Paviljoen van Gent* is tot nader bevel gesloten.

Van het *Paviljoen van Spanje* staat nog slechts een deel van de voorgevel recht. Binnen is alles platgebrand. In de puinen vond men drie koffers waarin 's avonds de uitgestalde juwelen en voorwerpen van hoge waarde werden geborgen. De gouden en zilveren juwelen waren erg beschadigd of gesmolten. Ze werden overgebracht naar de Amerikaanse afdeling in de *Internationale Hal*.

In de namiddag hebben vertegenwoordigers van verzekeringsmaatschappijen de puinen bezocht. In het *Paviljoen van Gent* is de maquette vernield van het gedenkteken aan de *Vrede van Gent* in 1814, vervaardigd door graaf de Lalaing.

Het achtergedeelte van het gebouw van de Gentse beroepsscholen dat paalt aan het verbrande paviljoen heeft ook nogal van het vuur te lijden gehad.

De werkingen van onze brandweer werden krachtdadig gesteund door een aantal vrijwillige redders, namelijk enige koks en bedienden uit het Duits huis en vooral de afdeling pompiers van de stad Parijs, die onder het bevel van hun onderofficier zich dadelijk aanboden om bij de blussingswerken te helpen. De bevelhebber Achtergaele heeft de Franse kolonel-bevelhebber daarvoor officieel bedankt.

De Spaanse afdeling zal binnen acht dagen heringericht zijn. Na een vergadering tussen de heer Augosti, algemene commissaris en het *Uitvoerend Comité* werd beslist een nieuw lokaal te gebruiken. Dadelijk na de brand hebben de tentoonstellers gezegd dat zij nieuwe waren zullen zenden. De meeste kleinere tenten zullen maandag heropgebouwd zijn.

22 augustus 1913

De politie heeft gisteravond op het *Plein der Attracties* in een drietal inrichtingen de kas doen aanslaan. Dit is waarschijnlijk een gevolg van de in falng verklaring van de *Ghent Syndicate 1913 LTD*. In één der gestichten ontmoet-

te de politie verzet. De heer commissaris Braet werd hierbij licht gekwetst.

23 augustus 1913

Gisteren werd rond 5 1/2 uur langs de kant van het *Scheef Huis* in het *Attractiepark* het brandsignaal gegeven. Enige stonden nadien waren de pompiers van de tentoonstelling ter plaatse. Daar men dacht dat het signaal uit het *Scheef Huis* zelf gegeven was, doorzocht bevelhebber Achtergael met enige mannen heel de instelling, doch hij vond nergens enig spoor van brand. Het betrof hier dus een vals alarm, waarvan de dader natuurlijk niet te bespeuren was.

25 augustus 1913

De spoorwegmaatschappij *Parijs - Lyon - Middellandse Zee* zal op 28 augustus in de cinématograaf van de Franse spoorwegen om 2 uur een kosteloze voorstelling geven, waarbij voor de eerste maal de opschuddingwekkende film *Een reis per hydro-aeroplanaan langs de Azurenkust* zal vertoond worden welke door de luchtvieler Arnold Legros vanuit zijn toestel werd opgenomen.

26 augustus 1913

Gisteren had in de feestzaal van het park de openingszitting plaats van het *Congres tot Onderstand van de Gekwetsten in de Oorlog*, onder voorzitterschap van de heer Strauss, schepen van Antwerpen, die de openingsrede uitsprak.

Er is een damesafdeling toegevoegd, die zich vooral zal bezighouden met de rol van de vrouw in de oorlog en de groepering van alle dames van het *Rode Kruis*.

Hollandse *Boy-Scouts*, waarbij een tiental meisjes, zijn te Gent aangekomen. De Gentse *Boy-Scouts* brachten hun Hollandse makkertjes naar de gemeenteschool van de Bommelstraat, waar zij tijdens hun verblijf zullen gehuisvest zijn.

29 augustus 1913

De internationale wedstrijd voor de schoonste rijtuigen heeft te Gent plaats op zondag 31 augustus. De sierlijkheidsprijskamp, ingericht door de *Automobiel-*

club der Beide Vlaanderen, vangt om 2 uur 30 aan in de warme serre van het *Feestpaleis*. Vele inschrijvingen zijn reeds verenigd. Ze bevatten de voornaamste firma's van rijtuigmakerij in België, alsmede vele vreemde huizen. Allen worden aangespoord de prachtige rijtuigen te gaan bewonderen welke in de grote zaal zullen tentoongesteld staan. Tijdens de werkzaamheden van de jury zal een concert worden gegeven door de harmonie van de tentoonstelling, onder het bestuur van de heer Coutelier. Ingangskarten zijn te verkrijgen aan 1 frank. Na het feest wordt in het park een optocht gehouden van de bekroonde rijtuigen.

30 augustus 1913

Gisteren is rond 11 uur in de Belvédèrelaan een paard dat voor een bestelwagen was gespannen op hol gegaan toen het schrok door het gefluit van het treintje in de *Wereldtentoonstelling*.

Het dier rukte zich los, rende in volle vaart onder de spoorwegviaduct door, recht naar de grote ingang. Daar gleed het beest uit en viel het op de weg, zodat het kon gevat worden.

Het prachtig kinderfeest in *Oud-Vlaanderen* was onder alle opzichten zeer wel gelukt. Nog nooit had men daar zoveel volk samen gezien om de lieve kinderoperette *Frida, Vorstin der Dwerger* van onze stadsgenoot Adolf Hoefman te komen toejuichen.

Op algemeen verzoek van het talrijke publiek heeft het comiteit van *Oud-Vlaanderen* beslist op donderdag 4 september om 4 uur 's namiddags een tweede opvoering van de operette te doen geven. Bravo!

ERIK DE KEUKELEIRE

Fragmenten uit "De Wereldtentoonstelling van Gent in 1913 - 1896-1920" - 352 pagina's - 2004 - uitgave in eigen beheer.